

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 6 frt — kr.
félévre 3 " — " "
negyedévre . . . 1 " 50 " "
Egy szám ára : 12 kr. o. é.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutocza 6. sz.

Felelős szerkesztő:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
egyszer közölve 7 kr.,
többször közölve 5 kr.
Bélyegdíj: külön 30 kr.

Tartalom: A főrendi ház reformja és a prot. püspökök. (Bognár Endre). — Nazarenizmus az ágost. hitv. ev. egyházban. — Könyvismertetés. (Margócsy Gyula). — Belföld. — Külföld. — Vegyesek.

A főrendi ház reformja és a prot. püspökök.

Rég kellett volna már, hogy a főrendi ház reformáltatván, benne a protestans püspököknek hely jusson. — Ezt kívánta a törvényeinkbe lefektetett viszonyosság és jogegyenlőségi elv idők óta. Mert olyan viszonyossági és jogegyenlőségi elv keresztülvitelének lehetőségére talán senki sem gondolt komolyan, hogy mivel prot. püspökök nem ülnek a felsőházban, ergo annak reformálásánál a kath. megyés püspökök is zárassanak ki. — Rég kellett volna. — Ugy de hogy a reformjavaslatnak sikere legyen, törvényerőre emeltessék, be kellett várni az idők teljességét. Mert jól tudjuk, hogy ellenkezésre talált minden oldalról mindidáig. Az idők teljessége tehát, úgy látszik, most van itt.

Szólottak e tárgyhoz már többen. És ha tudnám, hogy szavaim, csak idéetlen ismétlése lesz az ő fölszóalásainak, bölcsen hallgatnék. Azonban azt veszem észre, hogy még mindég fér szó a fölvetett új tárgyhoz; azért megkíséreltem gondolataimat röviden elmondani, talán újabb oldalról is megvilágítják a szóban levő tárgyat.

A javaslat szerint az új főrendi házban helyet nyernek a többi prot. egyház előljárói mellett az ág. hitv. ev. egyház részéről három, hivatalra legidősb püspök, az egyetemes felügyelő és a kerületi felügyelők közül szinte kettő, az ő hivataluk szerint a legidősbek s kimaradna egy püspök s két ker. felügyelő.

Gondolom ez eljárás consequentiája akar lenni ama másik elvnek, mely a törvényjavaslatban kifejezést nyer, hogy a címzetes püspökök jövőre kimaradnak a házból.

Ha püspökeink oly nagy számban volnának, mint a minő számban nincsenek; akkor talán könnyebben megnyugodnám e parallsation. De így hogy háromnak helye lesz, csak egynek nem a négy közül, holott pedig nincs különbség, elsőbbségi épen nincs püspökeink között, a mint van a kath. megyés és címzetes püspökök között; — az okból a javaslat így tartva egy kissé elkedvetlenít. — De ám fiat justitia! Másoknak rovására ne akarjunk terjeszkedni, hahogy ez okból lett a protestans püspökök száma a főrendi házban a felügyelőkével együtt megszorítva.

Miután így gondolkodom, lehetetlen, hogy rosszul érintve ne éreztem volna magamat, mint protestans első sorban azon egyházker. javaslat által, mely a tiszáninneri ref. egyházkerületen a szóban levő törvényjavaslattal szemben legelsőben fölmerült, hogy t. i. elleneztesék prot. részről a javaslat azon pontja, mely a protestans egyházra jogokat involvál. — Jól emlékszem, hogy rég óta sürgeti egyházunk az 1848-dik évi XX. t.-czikkbe lefektetett jogegyenlőségi és viszonyossági elvek törvényhozási megoldását. Legközelebb maga a tiszáninneri ref. egyházkerület legelőkeltebben megsürgette fölhíván a többi kerületeket is indítványra támogatására. És most mégis, midőn időközben a magyar kormány e czél felé törekszik, javaslatára resensust kelt. En ez eljárásban teljes consequentiát nem talállok. Hiszen rég idők mulasztásait egyszerre helyre hozni nem lehet. Biztosabban és maradandóbban építünk, ha egyenkint szüntetjük meg a fönnálló anomaliákat, nem pedig rohamosan. Mert a rohamos alkotások nem szoktak tartósak lenni s leginkább alkalmasok arra, hogy minden oldalról resensust keltsenek. Utóvégre itt is áll, hogy nem mindég rajtunk kívül, hanem igen gyakran magunkban az akadály, mely hátráltatja ügyeink előbbrevitelét. — S ennek illustrálásául eszembe jut különösen a most említett tiltakozó hangok mellett két esemény, mit ide jegyezni jónak látok: A 60-as években boldogult Eötvös mint vallásügyi minster bizalmas conferentián szóba hozta az egyetem reformját s a többek közt oda nyilatkozott, hogy a budapesti egyetem a jogegyenlőség és viszonyosság elvénél fogva prot. theologiai fakultással kibővítendő. Két irányban történtek nyilatkozatok, de a mely kettőnek egyike sem kedvezett a prot. érdekeknek. Az egyik irány egyáltalán tiltakozott ez újítás ellen. A másik pedig azt követelte, hogy a kath. th. fakultás is szűnjék meg az egyetem kiegészítő része lenni. Eötvösön kívül tehát alig akadván más pártolója a prot. érdekeknek, holott protestansok is voltak jelen, — a czélba vett reform elejtetett. A kath. theol. fakultás még is virágzik, fennáll az egyetemen. Vagy is minden maradt a régiiben.

A másik esemény: — Péchy Tamás mondotta az idei

egyetemes gyűlésén, *Szeberényi* püspök aggodalmaira, — hogy azon *igyekeztek* is, mely a prot. hitfelekezetek állami dotációját évről-évre lejjebb szállítani volt készülöben, az országgyűlésen prot. képviselők voltak legmelegebb szószólói. — Nem csuda tehát, ha a mi után oly sokat epedve várunk, az 1848. XX. t. cz. teljes és mielőbbi realizálása csak mulik, marad. —

Farkas Géza barátunk is, ugy látszik, (lásd evang. egyh. és isk. 1884. 45. sz.) némileg jogosultnak tartja a tiszáninnyi ref. egyházkerület följajdulását, azt irván. „A mi országunk nem e világból való“; hogy „mi különbséget teszünk földi és mennyország között“; . . . „Két urnak szolgálni nem lehet“; „a prot. püspökök az evangéliomnak szolgálói“; „nekik a gyülekezetet el kell lelkiekkel látniok, ami pedig távollétükben nem eszközölhető“. — Mégis ez elv épségben tartása mellett azt hiszi lehet a dolgot ugy kiegyenlíteni, hogy „a püspökök ne legyenek kötelezve minden felmerülő kérdés tárgyalásában részt venni a főrendi ház ülésein.“ — Én arra azt mondom: vagy, vagy. Továbbá, hogy mikor legyenek kötelezve a tárgyaláson megjeleneni, az, az ő dolguk. Bizonyára lelkiismeretők lesz rá a legjobb tanácsadó. Mert ha látni fogják, hogy elmaradásuk a prot. érdekek kockázatásával jár, mulasztást nem követnek el, megjelennek. De ha azt tapasztalják, hogy elmaradásuk esetről-esetre nem veszélyezteti egyházuk érdekeit, egyéb püspöki teendőiknek szentelik szabad idejüket.

Különben én is ugy vagyok meggyőződve, hogy Isten országa nem e világból való. De azt is tudom, hogy e világot Isten országává kell tenni. Mindnyájuknak, különösen pedig a püspököknek oda törekedni szent kötelességök. De ezt nem ugy érjük el, ha minden társadalmi kötelességből kiszakítjuk magunkat, hanem inkább azáltal, ha keressük az alkalmat, a hol lábunkat biztosan megvethetjük: *δὴ οὐί, ποὶ σὼ!* — Különben nincs értelme Jézus azon mondásának: „Ti vagytok a földnek sava . . . e világnak világossága“. — Mire való a kovász? ha nem arra, hogy a liszt közé keverjék. Máskint az egész tésztát nem poshasztja meg.

Bognár Endre.

Nazarenizmus az ág. hitv. ev. egyházban.

(Tanulmány.)

II.

A nazarenus felekezet minden tagja, felekezetének apostola. A hitetleneket s bűnösöket megmenteni kötelessége minden tagnak a szent gyülekezetben. Térítő, született térítő minden nazarenus. Ahol egyszer észre vették, hogy a hajlam megvan hozzájuk térni, ott egész rajként lepik el az illetőt. A sz. irás azon helyeit, melyek a nazarenizmus támogatására szolgálnak minden hívő tudja s oly meggyőződéssel mondja azt, mintha magától az ev. írójától hallotta volna az evangéliom igazságát.

Főapostolaik rendszeren igen szomorú előélettel bírnak. De épen ez adja a jó erőt az apostolságra. Egy a rosszban nagy s következetes erőt kifejtett egyén, ha jóvá lesz a jóban ép oly erőt képes kifejtetni. Szenvedéshez s nélkülözéshez hozzá szokott egyszerű emberek az ő apostolaik; sokan közülök, csak is a felekezetbe lépésük után tanultak meg bámulatos szorgalommal olvasni és írni.

Térítési modoruk s buzgalmuk bámulatos. A figyelmes psychologus sok nehéz kérdésre jönne. Nagyobb családokra vetik ki hálójukat s ha sikerült csak egyet is megtéríteni azokból — gyorsan egész nagy családok minden tagját meghódítják. Legnagyobb ellenségeik legkönnyebben téríthetők meg. A nyugodt, de emellett az evangéliomban megerősödött lélek, minden erőlködésök daczára sem hodítható meg. Leginkább bírnak hajlammal a nazarenizmushoz a könnyelmű lelkek s itt a lélek változása határozottan észlelhető a testen is. A ki csak néhány nazarenussal érintkezett, külső tekintet után felismerheti az egészen idegen nazarenusokat.

A katonaságnál sokat kinozzák a nazarenus híveket, hogy az illető hadköteleseket a fegyver viselésére bírják; de ők kitartóan küzdenek s valláselvükhöz ragaszkodnak.*)

A katonaság körében történő kínzó jelenetek nagy mérvben elősegítik a nazarenizmus terjedését.

Tavaly a gyulai honvédtáborban folytak le az ily jelenetek. Egy nazarenussal egy egész tiszt kar formális vitát tartott s a vádolt talpra esett feleletei nem egyszer köztetszést arattak az egész legénységnek.

Tisza s mellékfolyóinak gát-munkálatainál szintén jó tér nyílt a naz. térítőnek. Kedves olvasó tudod-e mi az a kubikos? Az alföld proletárjai adják magukat azon embertelen nehéz munkára, a kubikolásra. Némely gát-munkálatánál több mint ezer ember van, távol várostól és falutól egy rakáson. Hat napon át nehezebb munkát végeznek, mint az igavonó állat, hetedik napjuk pihenő s ekkor a szomszédvárosok vagy a gát barakkorcsmája megtelik. —

*) Itt közlöm egy nazarenus katona levelét, melyet a börtönből írt. Az illetőt két esztendeig tartották fogságban. E levél írója az orosházi nazarenusok által hódított meg, akikkel egykor a legdühösebb vitában állott. Közlöm a levelet egészen hűen nyelvhívaival együtt. Az illető anyanyelvére nézve tót.

„A mi dicsőséges Jézus Krisztus szent nevében köszöntlek kedves feleségem álgyon is Tégedet a mindenható ur Isten ezen új Év kezdetén új Békességstüréssel új Hittel, új Reménnyel és új Szeretettel, hogy új Reménnyel várhass a te keresztvednek megkönyebbitést tudván azt hogy szívbéli szeretet Sok bűnt elfedezi, a mire nézve az Úrnak pásztorsága és gondviselése legyen veled mostantól kezdve mindöröké.

Először is tudositom téged kedves feleségem és Árvácskám arról, hogy most teljes egészségem van állapotom is türhető egy kevés békességstürés mellett vigasztalván magamat Urunk Sz. szavaival János Evang. 16. része 1—4 és Lukás Evang. 14. r. 26. 27 is 33 versében hol teljes vigasztalásom ered mert jól tudom azt hogy a mindenható Úr Isten bírja Fejedelmek hatalmasságok és Biráknak Sziveiket és akkor nyitja számunkra mikor jónak látja mert az úr Jósága végére mehetetlen, ő még a mi legnagyobb ellenségünket jóakarónkká teszi. Emlékezzél csak Szeretett és kedves feleségem, régi és közelebbi lévő Szentekről t. i. Dávidról, Dánielről, és a mi legkegyelmesebb urunk J. Krisztusról, János keresztelőről, Istvánról, Péterről, Pálról is még számtalanokról kik halálig híven követték urunkat. Szolgáljanak tehát ezen erőtelen soraim vigasztalásul Szomorú lelkednek tudván azt hogy ez az Úrnak sz. akarata. (Itt következik több köznapi adósság-kérdés, mit a nevekre való tekintettel, mint lényegtelen, kihagyok.)

Nincsen-é valami bajotok édes Anyámmal, irjatok meg valami jót felőle ha lehet.

Továbbá arra is kérék legkedv. Bar. hogy az Énekek átfordításán dolgoztok-é? és legyél oly szives hozzám

Minden lelki táplálék nélkül van a szegény nép, nem természetesen-e. hogy a nazarenus apostolok édes vigasz szavai jó talajra akadnak?

Még a nazarenizmus nyelvkérdéséről akarok szólni.

A nazarenizmus ma már el van terjedve a magyar, német, oláh, szerb és tót nyelvű lakosság között. Eleinte csak magyar és német nyelvű énekes könyvek voltak — s a többi más nyelvű nazarenus magyar és német nyelven énekelt, aszerint amint valamelyik nyelv ismertebb volt náluk. Ma már minden nyelven vannak énekes könyvek. Némely gyülekezetükben a nazarenusok két nyelven felváltva énekelnek, hogy azután, ha más nyelvű hívőknél látogatást tesznek, azok istentiszteletén cselekvő részt vehessenek.

Könyvismertetés.

Olvasókönyv ág. hitv. evang. elemi népiskolák III. és IV. osztályai számára. Szerkesztették Németh Lajos és Linder Károly. A bányai ág. hitv. evang. egyházkerület által valamennyi elemi népiskoláján számára kötelezőleg elfogadott pályamű. Árú kötve 36 kr. Budápest 1885. Kiadja Hornyánszky Victor.

A mint az általánosan tudva van, a bányakerület szabatosan megjelölt feltételek mellett elemi népiskolai III. és IV. osztályai számára készítendő magyar olvasókönyvre pályázatot hirdetett. A pályázat nem maradt gyümölcstelen, mert 4 pályamű versenyzett a koszorúért, melyeket a kerület állandóan kinevezett könyvbíráli bizottságai bíráltak meg. A kritikusok — egynek kivételével, — az: „engedjétek én hozzám jönni a kisdedeket“ című jelítség munkát ajánlották elfogadásra. A kerületi gyűlés még egy bizottságot nevezett ki a pályázati ügyben, a mely beható tárgyalás után szintén azon eredményre jutott, hogy

urunkra nézve hogy küldjél el Sion Hárfát mert azon reményben nyugszom hogy nagy Érd. Auditor kapitány úr Jóságá szerint meltoztatni fog nékem beadni mint egyeb tárgyakat t. i. lajbit s többit. és ha talán nem volna felesleges, akkor legalább 66 Eneknek t. i. Uram add hogy ne és Nem panaszkodom a föld első versét nótájával együtt és legyetek felőlem jó reményben hogy nincsen semmi bajom.

Ugy én mint méltatlan fogoly igen szívbéli alazattal köszönöm nem érdemlet tekintet az Cs. kir. Igazság kiszolgáltató törvényszéknek kinek engedélyével irok ezen hitvány sorokat.

Sokat irhatnék kedves Árvácskáim de mostanra nem irhatok szívem teljes indítását.

Soraim végivel közöntöm titeket forró Szívbéli szeretettel mindnyájatokat t. i. Téged A. és feleségedet, B. feleségestül, B. szintén Z. T. N. Majlati és Orosházi Szent Gyülekezetet de különösen L. és S. A-t. szóval mindnyáját kik az urban élnek.

Végezetre minden hiányos soraim és írásomban való tévesztéseimről türrjétek el a Szent szeretett által.

Urunknak pedig ki által megtartatunk, legyen, Dicsőség, hatalom tisztesség, királyság és Uralom mint Menybeli Seregektől úgy földön levő minden hívek egyetemben mint vala az kezdetben úgy légyen most is és örök időknön át. Amen.

Pavel Amb.

Urunkról legesekeélyeb vallás tevő.

Egy egyszerű földmives írta ezen levelet; — keresztyn szellem vonúl azon át, ezt egyszerűen betegségek nyilvánítani bizonyára könyelműség lenne.

a könyvbíráli bizottságok által kiemelt pályamunka leginkább megfelel azon feltételeknek, melyeket a kerület kikötött s így méltó a kitüntetésre, a jutalomra s ezzel az elfogadásra. A jelítség levél felbontatván, kitünt hogy a pályanyertes mű szerzői Németh Lajos és Linder Károly. A kerület által ekként elfogadott olvasókönyv e napokban hagyta el a sajtót s hivatásunkhoz tartozónak tartjuk vele e helyen tüzetesen foglalkozni.

Mielőtt a könyv ismertetéséhez fognánk, jelezniünk kell azon általános szempontot, a melyből kiindulva az helyesen megbírálandó. Az evang. elemi népiskoláknak egy olyan olvasókönyvre van szükségök, mely hivatva van nemcsak azon igényeknek tenni eleget, a melyek korunkban az ily nemű művekkel szemben támasztatnak, hanem mely egyszermind alkalmas legyen már a zsenge szívekbe belecsepegtetni azon felekezethez való vonzódást és szeretetet, melyhez majdan tettelesen is tartozni fognak. s a mely képes legyen gerjeszteni és fejleszteni azon indulatot, hogy a Krisztus evangyélioma Istennek hatalma minden hívőnek üdvösségére.

Lássuk most már magát a művet is, azt, hogy mennyiben felelt meg a bírálat alapjául kitűzött szempontnak. — E mű 194 lapra, s 12 ívre terjed, 194 olvasmányt foglal magában. Az olvasmányok a vallás-, erkölcsi élet-, a természet-, egészség- és gazdaságtan, — a földrajz, történelem és alkotmány köréből vannak merítve, miért is azok három csoportba soroztattak. Az első rész, mely a vallás-erkölcsi élet mezejéről gyűjti a képző anyagot, 95 olvasmányával aránylag a legterjedelmesebb, bizonyosan azért, mert a szerzők ez által is a pályázati felhívásban hangsúlyozott felekezeti érdekeknek kívántak szolgálni. Az olvasókönyv ezen része *imákkal* kezdődik. Szerintünk igen helyesen. Mert valamint a családban a kis gyermek ajaka először is az édes apa nevét tanulja meg kimondani; úgy kell, hogy az iskolás növendék legelső szellemi érintkezése is az imádság által ne mással történjék az iskolában, mint azzal, a ki a mi menynei Atyánk. Az imák után következik a *tíz parancsolat* és az *apostoli hitvallás*. Ezeket már a szülői házban ismerték a gyermekek s az egész vallás-erkölcsi oktatás e körül forog. Itt az alap. Ezeknek az olvasókönyvbe való felvételével jelzik a szerzők, hogy ők is azon az alapon állanak, a melyről írva van, hogy: senki nem vethet más alapot, mint az, mely vettetett a Jézus Krisztusban! Ezen már a gyermek által ismert eszmekörben kívánnak mozogni s céljok az itt foglalt erkölcsi és hittani alapigazságokat feldolgozni, megvilágosítani, megértetni és pedig leginkább a bibliából, a történelemből és az életből merített vonzó, a gyermek felfogásának megfelelő példák és életképek által.

Hogy a tanítónak és tanítványnak könnyebb átnézete legyen arról, mit hol keressen, a 4-dik, illetőleg az első olvasmányban az *egyházi esztendő* van adva. Ezen olvasmány azt akarja feltüntetni, hogy a vallás-erkölcsi rész körébe tartozó olvasmányok egymás utánja az egyházi évszakokkal áll összefüggésben. Ily beosztás mellett természetesen nem tartja meg kellő módon a fokozatosság elvét, a mi egyébiránt nem lényeges baj, a mennyiben a kezelésnél a tanító a hiányon könnyen segíthet úgy, hogy az olvasmányokat válogatva olvastatja és tárgyalja. Ha ez olvasókönyv az iskola bibliája, a mint hogy az, kezelje azt

a tanító önállóan, szabadon, belátása szerint, ép úgy, miként a pap a bibliát a szószéken. A szakjában jártas tanító nem szorúl mindenben vezető szalagra s ujjmutatás nélkül is megtalálja a helyes tanmenet útját.

Az olvasmányokban uralkodó hangulat itt vallásos, meleg, szívhez szóló s azon nemes idealismustól át meghatott, mely a földiekben gyökeredzik ugyan, de a mulandókban mindenütt az örökkévalót sejteti s már a gyermeki kedélyt arra buzdítja, hogy tanuljon az oda fel valókra gondot viselni. Krisztusnak és az isteni kegyelemnek allegorikus viszonyítása beszélgetése, szerepeltetése választottjaival s szentjeivel jó hatást ébreszt az olvasóban.

A vallás-erkölcsi olvasmányok elején vagy végén alkalmazott *sz. írási mondatok* helyesen vannak kiszemelve, mert a nyújtott anyagot velősen rekapitulálják, a kristálytisztaságú harmatcseppekhez hasonlítván, melyekben a menny és a föld tükröződik. Kívánatos lett volna, hogy a *példabeszédek* és *közmondások* is az egyes olvasmányokba illesztve adattak volna.

Következik a *természettrajzi rész*, mely a 96-dik zsolttárral kezdődik és 36 olvasmányt tartalmaz. Az olvasmányok a természet-, egészség- és gazdaságtan köréből vannak véve, figyelemre méltók bennök az erkölcsi momentumok s azok akár tartalmukat, akár kidolgozási módjukat tekintjük oly választékosak és jellemzetesek, hogy ez alapon a mű gyakorlati hasznavehetősége bizton remélhető.

A *földrajzi és történelmi olvasmányok*, szám szerint 61 kiválóan alkalmasak a honszeretet s hazafiság ébresztésére s ápolására. Az olvasókönyv e két utóbbi részében is vörös fonalként húzódik az evangyéliomi és szentírásban gyökerező s az Úrhoz vezető szellem, úgy annyira, hogy lehet mondani, miszerint összes anyaga, legyen az akár a természetből, akár a történelemből, vagy a földrajzból merítve, arra utal, a ki által mozgunk, élünk és vagyunk, és a kit örök szeretetnek, Atyánknak nevezünk. Nem félünk, hogy a túlzás hibájába esünk, midőn állítjuk, hogy ez a könyv valóban, a szó igaz értelmében evangyéliomi s a felnőttek is haszonnal olvashatják s hogy családaink valódi házi kincstára lehet. A benne követett rendszer, mint már fentebb is megjegyeztük a természetes és tárgyakból önkényt folyó egymásutánság tekintetében itt ott hiányosnak látszik, de az ügyes tanító ezen hiányon könnyen túl teheti magát. Nyelvi kidolgozása a műnek szerencsésen közelíti meg a művelt apa és anya egyszerű, keresetlen, nemesen népies, társalgó, elbeszélő s leiró nyelvét; tájszó nélküli és magyaros. Ép ezért a nem magyar-ajkú iskolák számára is alkalmasnak tartjuk, lévén az a nem magyar-ajkú iskolák számára szánt tankönyveknek is főkelléke; hogy azok nyelvi tekintetben szabatosak, világosak, érthetők legyenek. Jó lélekkel ajánljuk e legújabb termékét evang. tanügyi irodalmunknak úgy a lelkes, mint a tanító uraknak s óhajtjuk, hogy az minél szélesebb körű elterjedésre találjon.

Jelen ismertetésünket nem fejezhetjük be a nélkül, hogy a nevelés-tanítás szent ügye nevében mélyen érzett halánkat s elismerésünket ne nyilvánítsuk a bányakerület s annak minden üdvös eszméiért lángolni tudó elnöksége iránt, a miért arról gondoskodott, hogy evang. iskoláink valahára feltalálhassák a biztos iránytűt, a melynek útmutatása mellett nem téveszthetik el a mennyországba vezető ösvényt. A magyar paed. irodalom története bi-

zonnyal kegyelettel fogja emlegetni a dicső kezdeményezőket neveit s emlegesse is századokról századokra. i—

II.

Nagytisztelätü Szerkesztő Úr! — Becses lapja f. évi 27. számában közölt közleményemet ezen szavakkal fejeztem be: „Nagyon óhajtható — s tankönyveinek fontos ügyének nagy hasznára volna, ha fenti soraim folytán felmerült kérdésekre határozott, őszinte sat. választ kapnánk.“ Azon hiszemben, hogy tankönyveink ügye az illetők előtt is fontos, vártam a válaszra, de hiába, mert az nem jött, hanem a helyett megjelent a már többször említett könyv. Miután én e könyvet még megjelenése előtt elítéltem, a midőn azt mondtam, hogy az a kitűzött czélnak nem fog megfelelni: kötelességemnek tartom azt, Nagytisztelätüséged kegyes engedelmevel, az ezen lap t. olvasóinak részemről is bemutatni. Azért mondom, hogy részemről is, mert tudom, hogy sokan fognak azzal foglalkozni. Igen, fognak vele foglalkozni, de nem azért — s ezt jó lesz a t. szerző uraknak tudomásul venni, — mintha megérdemelné a vele való foglalkozást, hanem csak is az érdekében hozott kerületi határozatért. A bemutatásnál én sem terjeszkedem ki a szokásos részletezésre. Soraimnak leginkább az a czélja, hogy kimutassam, mennyire lett igazolva ama nyilatkozatom, hogy „a hirdetett pályázatra beérkezendő mű nem fog megfelelni a kitűzött czélnak. Mielőtt azonban tárgyamra térnék, szükségesnek tartom az ezen könyv megjelenésének előzményeit rövideden elmondani.

A hirdetett pályázatra beérkezett összesen négy mű, melyek közül a bizottság jegyzőkönyve szerint egy sem bir absolut becsesl s ez oknál fogva a bizottságban olyan indítvány is tétetett, hogy új pályázat hirdettessék. Ezen, a tankönyveink ügyét illető helyes indítvány elvetése után, a bizottság — daczára a már kimondott valamennyi művet elítélő határozatának, a műveket újból bírálat alá vette s azok közül kettőt választott ki, és pedig: a szóban levőt, mint aránylag a legjobbat és egy másikat, melyet a bizottság leginkább véleményez ajánlhatónak. A bizottság ezen osztályozása szerint tehát az első aránylag a legjobb, de azért nem ajánlható; még a másik nem jó, de leginkább ajánlható. S mi történt? A szerencsés véletlen úgy hozta, hogy a bizottság a pályadíjat mégis a nem ajánlhatónak javasolta oda ítélni oly feltétel alatt, ha a szerző munkáját a vele közlendő utasítások alapján 15 nap alatt *gondosan* kijavítandja, újra átdolgozza. A közgyűlés pedig a javaslatot elfogadta s a szerint határozott. Ez a megjelent könyvnek rövid története, mely az ez ügyre vonatkozó jegyzőkönyvek rövid kivonata (lásd a bányai kerület 1884. évi j.-k. 18. p.).

A kerület által hirdetett pályázat megjelenésekor bátor voltam azon szerény nézetemet kifejezni, hogy az ezen pályázati feltételeknek teljesen megfelelő s pályadíjnyertes mű a kitűzött czélnak nem felelhet meg, mert az oly olvasókönyvvel fokozatosan és sikeresen haladni nem lehet, melynek szerzője nem tudja, hogy az azt használandó tanulók mennyire haladtak a II-dik osztályban sat. Hiszen az ilyen könyv szerkesztése és használata hasonló a szilárd alap nélküli házépítéshez. A pályadíjnyertes mű szerzői (mert ketten vannak) mégis vállalkoztak ilyen munkára, midőn könyvüket szerkesztették, pedig jó lett volna Krisztus Urunk ama sza-

vait figyelembe venniök, hogy minden bölcs ember köszik-lára építi a házát. Ők ezzel ellenkezőleg cselekedtek s így állításomat teljesen igazolták. — Munkájuk minden alap- és rendszer nélküli. (Nem lehet abban feltalálni azon fonalat, mely szerint haladva a gyermek értelme fokozatosan fejlesztetnék). Úgy látszik, hogy a szerzőknek könyvük szerkesztésénél nem is volt előre megállapított tervök. Mert ha lett volna, akkor nem vállalkoznak oly képtelenségre, hogy könyvüket a kapott utasítás szerint, oly rövid határidő alatt kijavítják s hogy egy előre megalapított, átgondolt s átértelt tervezetszerint írt munkába, egy más tervezetszerinti részt 15 nap alatt beillesszenek. De nemcsak hogy előre megállapított terv nélkül dolgoztak, sőt tanterv nélkül is. Nem nézték azt, hogy mi a III. és IV.-dik osztály tananyaga, hanem összeszedve az olvasmányokat, nem törődve azzal, hogy az illető olvasmány a III. vagy a VI.-dik osztálynak való dolgokat foglal magában, egymásután adják, hogy a kívánt mennyiség meglegyen. Azon általános oktatási elvre pedig, hogy ismeretesről megyünk az ismeretlenre, közelről a távolra s részletesről az általánosra, erre mondom, nem is gondoltak. Így könyvük nem egyéb, mint a gyermek értelmi körét meghaladó — s az illető osztályokból a tanterv által is kizárt dolgokat tárgyaló olvasmányok zagyvaléka, melyeket holmi elavult könyvekből minden átdolgozás nélkül összeböngésztek azon czélból, hogy azokból a szegény gyermek a mai kor követelményeinek megfelelő ismereteket merítsen. De nézzük azt közelebbről.

A könyv czíme: „Olvasókönyv“ ág. hitv. elemi népiskola III. és IV. osztályai számára. Szerkesztették Németh Lajos és Linder Károly. — Czélja pedig, a bányai egyházközség 1883. évi közgyűlése jegyzőkönyvének 8-dik pontja szerint az volna, hogy abból a nemmagyarajku növendékek a magyar nyelvet a legczélszerűbb módon elsajátítsák. Miután a szerzők e könyvet III. és IV. osztály számára írták: így meg kellett volna jelölniök, hogy könyvük mely részét szánták a III.-dik, és melyiket a IV.-dik osztálynak? Két osztály számára írtak könyvet s az illető osztályok tananyagát ki nem jelölik abban! Talán magok sem voltak tisztába azzal, hogy a zagyvalékból tulajdonképen mi is való a III.-dik, és mi a IV.-dik osztálynak? Vagy a bíráló bizottság nem adott nekik e tekintetben utasítást, önállóan pedig nem mertek eljárni, nehogy a javítandó munkájokért is oda ítélt díjat elszalaszítsák?!

Osztályok szerinti felosztás helyett a szerzők könyvüket a pályázati hirdetésben előforduló pontoknak megfelelőleg 3 csoportra osztották, u. m. 1) a vallás-erkölcsi élet; 2) a természet-, egészség- és gazdaságtan, s 3) a földrajz, történelem és alkotmánytan köréből vett csoportra. Ők a feltételeknek szó szerint akartak megfelelni. Megfeleltek volna azoknak úgy is, ha e csoportokat egymásközött szépen elvegyitik.

A szerzők könyvükben a pályázati hirdetés azon követelményének is szó szerint akartak megfelelni, hogy felekezetünk érdekeire súly fektetendő. Tehát kapják magokat s könyvük elején közölnek pár imát egész szárazon s azután könyvük felét tele spēkelik az általok vallás-erkölcsi élet köréből venni vélt olvasmányokkal. Ezen eljárásokból nagyon is kír az, hogy ők nem annyira a felekezetünk érdekeit, — mint a magukét, hogy t. i. a feltételeknek megfeleljenek, tekintették. Mert különben az imákat nem oly

szárazon és czélszerűtlenül közlik, hanem egyes olvasmányok után adják az oda vágó imát, hogy így a gyermek a tanult imát, hasonló esetekben maga is tudja alkalmazni. Ha felekezetünk érdekei lebegtek volna szemek előtt, akkor az illető olvasmányokat úgy állították volna össze, hogy azokból a gyermek valóban vallás-erkölcsös életet tanuljon. Mig így megtanul azokból minden mást, csak erkölcsös életet nem. Ha mi a gyermek előtt csupán engedetlenség-, család-, rablás- s gyilkosságról beszélünk: hogyan tanulhatja meg az erkölcsös életet? Már pedig a szerzők ily módon tanítják az erkölcsi életet. Ennek bebizonyításul csak pár példát idézek könyvükből. Monda Ábrahámról című olvasmányból megtanulja a gyermek, hogyan gúnyolja ki atyját, gyalázza meg atyja isteneit s hogyan kell egy 16 éves gyermeknek feljebbvalójával — a királylyal — feleselni és neki az engedelmességet megtagadni. Egy lapot fordítva, ott van a bünbeesés története. Azután következik a Jeruzsálemből Jerikóba menő ember megrablása, Iskariotes Judás gyermekora és árulása, Izsák megáldoztatása, Jézus halála sat. Csupa bün, s erkölcsösséget tartalmazó olvasmányok sehol. — Ha ők felekezetünk érdekeire csakugyan súlyt akarnak fektetni, akkor szemök előtt tartják, hogy „minden tantárgyak közt a vallás legkevésbé az emlékezet tárgya s ha már a más tantárgyaknál sem szabad általános vagy elvont tételekből kiindulni: akkor a vallásnál még kevésbé szabad azt tenni“ és akkor az imák után közölt tizparancsolat, apostoli hitvallás és az azután következő olvasmányok összeállításánál a szerint járnak el. Vagy talán erre nem is gondoltak?!

A természet-, egészség- és gazdaságtan köréből vett olvasmányok is ilyformán vannak összeállítva s ott is a gyermek vajmi kevés tanulságosat találna, ha értené. — A harmadik csoport, t. i. a földrajz, történelem és alkotmánytan köréből vett csoport még az elsónél is szerencsétlenebb. Mig ott a szerzők elvont fogalmakkal kínozzák a gyermeket, itt már valótlán dolgokat is közölnek. Erre nézve csak egy példát hozok fel. Magyarországot így ismeretik: „Magyarország a következő részekből áll: Magyarország, Horvát- és Tótország, a magyar tengerpart, Dalmácia, Erdélyország és Határőrvidék.“ Starcevic hol vagy!? Ezt hihetőleg a kis tükörből írták ki!

A pályázati hirdetésben az is áll, hogy a szerkesztendő műben figyelem fordítandó arra is, miszerint a gyermekben a haza iránti szeretet is fejlesztessék. A szerzők ennek is megfeleltek, csak hogy nem oly bőkezűen, mint a Magyarország ismertetésénél tették. Megfeleltek pedig úgy, hogy a magyarokat mint rablókat állítják a gyermek elé; de követésre méltó például egy alakot és esetet sem (talán feledékenységből?) hoznak fel, mely valóban a haza iránti szeretetet fejlesztené.

A könyv magyarságáról, az abban előforduló mondat- s nyiltani hibákról nem szólok, mert nem volt szándékom részletekbe bocsátkozni. Csak még néhány idézetet azon czélból, hogy a t. olvasók is lássák, milyen stílusban van írva azon könyv, mely a nemmagyarajku III. és IV. osztályú gyermekek számára íratott, hogy abból azok a magyar nyelvet a legczélszerűbben elsajátítsák. Így írnak ők: „Az egyházi év a szellemi nap, a Jézus Krisztus szerint van berendezve“; továbbá: „s a téli némaság után megzendül a madárdal s fényes pompában ragyog a természet“;

tovább: Azért kapjuk a szent Háromságünnepén ezt az oktatást: „Ha valaki nem születik víztől és szent Lélektől, nem mehet be az Isten országába“; tovább: „Márton toursi püspök a hitehagyott Julian császár idejében a császári lovasság egy csapatának századosa volt“; tovább: „ki a vizekben szerzette az ő lakhelyeit: ki a felhőket rendelte az ő szekérévé és jár a szélnek szárnyain“; és még egyet: „Hogy azokból igyanak a mezei minden vadak és a vad-szamarak megenyhítsék az ő szomjuságokat“ sat. Ily stílusban van írva az egész könyv; kivéven Jókainak „A koldusgyermek“ című olvasmányát. Vannak a könyvben tekintélyes írótól is egyes olvasmányok, csak hogy azok a III-dik és IV-dik osztály számára nem valók. —

Íme ez az a könyv, melyet a bizottság elfogadásra ajánlott, s melynek ezen ajánlat folytán a kerületi közgyűlés a pályadíjat odaitélte. — A pályadíj kiosztása, s az ezen könyv jó- vagy rosszaságával nem törődöm, ha ennek nem volna bunkója. Hanem az ezen pályadíj odaítélése és a könyv elfogadása alkalmával hozott kerületi határozat azon része bánt, mely e könyv címlapján is ott díszlik, hogy t. i. ezen könyv a bányai ág. hitv. ev. egyházkerület által valamennyi elemi népiskola számára kötelezőleg elfogadott pályamű. Ez az, a mi szegényérzettel tölti el keblemet, valahányszor e könyvre csak tekintek s kell, hogy kerületünk minden önértetes tanítója velem érezzen akkor, midőn oly könyv használatára köteleztetik, mely népiskolai könyvnek nem is mondható, s mely a tanítói, tehát illetékes, testületek hozzájárulása nélkül elfogadtattott. — Nem hiszem, hogy kerületünkben a tanítók között akadna egy is, a ki ezen eljárást némán eltúrja, az ellen ne tiltakoznék s a ki a reá bízott gyermekeket e könyvvel szellemileg ölje. — Nem hiszem, hogy egyházaink előljárói és magok a szülők is némán túrják s mi több, megengedjék, hogy jövődöbéli egyháztagjaik, gyermekeik ezen könyv használatával butitassanak. — Nagytiszteletűséged kegyes engedelmevel bátorkodom majd az e tárgyra vonatkozó soraimat a legközelebb beküldeni. — Aszód 1884, nov. 10.

alázatos szolgálja *Margócsy Gyula,*
ev. tanító.

B E L F Ő L D.

Vanyarcz, 1884. nov. 15. A nógrádmegyei ág. hitv. ev. esperességbe kebelezett **gutai** egyháznak ez évi nov. 9-én örömmünnepe volt, ekkor szenteltetvén fel nagy költséggel s fáradsággal megújított temploma és paplaka.

A mintegy 650 lélekből álló gutai egyház hívei néhány év előtt — számuk csekélységét és romlásnak indult anyagi viszonyaik nyomasztó terhét érezve — azon szomorú gondolattal foglalkoztak, nem-e lenne czélszerűbb leányegyházzá alakulniok, mert iskolájuk fala dűledezett, paplajuk majdnem lakhatlan, templomjuk falai megrepedezve, toronyuk fedele teljesen megrongálva volt; a templom bolt-hajtásából téglák hullottak alá, úgy hogy a közbiztonság veszélyeztetve lévén, attól kellett tartani, miként az hatóságilag bezáratik.

A jó Isten azonban nem hagyá veszni az ő népét; rövid 7 év kellett hozzá, hogy egy fáradságtalan buzgalmú férfiúnak vezetése alatt újlag a virágzó egyházak sorában foglalhasson méltó helyet a gutai.

1877-ben a nagytudományú *Geduly Bogdoszló* lelkész helyébe *Fényes Lajos* surányi lelkész úr — ki Surányban és Terényben néhány évi hivataloskodása alatt az összes egyházi épületeket rendbe hozta — választatván meg lelkipásztorul, új korszak állott be a gutai egyház életében.

Fényes úr mindenek előtt azon igyekezett, hogy híveit megmentse az anyagi végpusztulástól; kimentette őket az uzsorások karmai közül. Sok esetet tudok, hogy nemcsak tanácssal segített, hanem a midőn egyeseket másként nem lehetett menteni, saját hitelét veté mérlegbe.

Az egyháznak évek óta szaporodó több száz forintot meghaladó adóhátráléka volt. Fényes úr rábirta híveit, hogy közös földjüknek egy részét műveljék az egyház javára. Örömmel fogadták a tervet, szorgalommal dolgoztak s az eredmény nemcsak az volt, hogy az egyház adóssága törlesztetett, hanem bátorságot kaptak a parochia rendbehozására is gondolni.

Az egyháza ügyét szíven viselő lelkész azonban nemcsak a parochiát, de különösen a templomot is rendbe akarta hozni.

A tények által megnyert, lelki atyjukhoz gyermeki bizalommal ragaszkodó hívek minden áldozatra készek lévén, Isten segedelmevel munkához fogtak. Megalkudtak *Hajdú József* váczai derék építőmesterrel.

A hívek roppant terhet vettek magukra. A gazdák negyedházhelyenkint 13 frt., egy-egy zsellér 6 frt., 50 kr. fizetésére kötelezték magukat a természetben leszolgálendő fuvar- és gyalogmunkán kívül.

Kaptak segílyt is, különösen *báró Prónay Dezső, Hanzély Béla, Frenyó Nándor, Sándor Géza* uraktól, a bányakerületi gyámintézettől stb.

A munka egész nyáron serényen folyt, öröm volt látni, mily készséggel felelt meg a hívek közül kiki kötelességének.

Istennek segítségével a nyár végén a majdnem három ezer forintot igényelt munkálatok — az új padokat az asszonyok saját megtakarított pénzüikön készítették — be lettek fejezve, és a díszes templom e hó 9-én szenteltetett fel nt. *Wladár Viktor* alesperes úr által, közreműködven még az istentiszteletben *Wladár Miksa* sziráki, *Wallentinyi Sámuel* dengelegi és *Maróthy Emil* vanyarcsi lelkész urak.

A tágas templom zsúfolásig megtelt. Nemcsak Gutának apraja s nagyja volt jelen, hanem Vanyarczról — mely egyház száz év előtt filiája volt Gutának, — Acsáról, Legéndről stb. jöttek részt venni a gutaiak örömeiben.

Az istentisztelet következő rendben folyt le: a liturgiát *Wallentinyi Sámuel* úr végezte; magyar nyelven *Maróthy Emil* úr szónokolt I. Kir. XVIII. 27—29-ből, alap-tétele lévén: „Az úr szemei nézzenek e házra“ és „akkor meg lesz áldva az ő népe is,“ mert 1-ör e ház az igaz hitnek, 2-or a tiszta erkölcsnek a terjesztője.

A felszentelési beszédet tót nyelven *Wladár Viktor* alesperes úr tartá, alapigéjét János jelenések XXI., 3-ból véve. Fejtegeté: *Mikor lesztek ti Isten hajlékának igazi népe?* 1-ör Ha látogatni fogjátok, 2-or Ha Isten igéjét sziveitekbe fogadjátok, és 3-or Ha azon igét az életben is megvalósítjátok. Ezen remek beszéd örök emlékezetében marad a jelen voltaknak.

Ezek után *Fényes* lelkész úr az egyháznak változatos történetét olvasta fel, kitünő kidolgozásban.

Végül a szokásos felszentelési latin szöveget a jelen volt lelkészek (a szolgálatot tevőkön kívül jelen voltak még dr. Melczér Gyula acsai, Miklóssy János csővári és Gaal Mihály agárdi) az oltár előtt elénekelvén, a hívőknek Wladár Miksa az Úr sz. vacsoráját szolgáltatta ki. Megható volt látni, midőn a presbyterium — élén a lelkész és felügyelővel — áhitattal, a bevégzett nagy munka után háládatos szívvel járult az Úrnak asztalához.

Osztroka Lajos.

A „Somlyóvidéki ev. tanítóegyesület“ őszi rendes közgyűlését folyó hó 6-án tartá Nagy-Szöllösben. Buzgó ének és ima után az egyesület szeretett elnöke nt. Szalay Sándor ev. lelk. úr hosszas, de azért a figyelmet folyton lekötő beszédet intézett az egybegyűlt tagokhoz, melyben igen sikerülten ecsetelé a tagoknak, mint népnevelőknek szent hivatását, ebből kifolyólag lankadatlan buzgóságra serkenté az egybegyűlteket úgy iskoláikban, mint az egyleti életben. Beszédének végén igazi mély érzellemmel emlékezett meg egyik — körünkől elköltözött — fiatal tagtársról, kinek hiányát ugyan élénken, mondhatnók fájdalmasan érezzük, de mégis lelkünkől kell, hogy örvendjünk távozásán, mert abból láthatjuk, hogy az igazi munkásság előléptetést a valódi érdem méltó kitüntetését nyer. Az elnöki megnyitó után Buthy Márton úr tárgyalta „A rét tavasszal“ című olvasmányt, nevezett előadó úrnak fáradhatatlan szorgalmáért köszönet szavaztatott. Az előadás megbirálása után a mult ülés jegyzőkönyve olvastatott fel, melynek 4. pontjánál nt. elnök úr tudomására hozza hivatalosan a gyűlésnek, hogy az egyházmegye az egyesület kéréseit megtagadta; sajnos tudomásul vétetik. Ezt követőleg egy igen szép határozatot hozott a gyűlés ugyanis: Buthy Márton egyli. tag (nagy-alásonyi jeles tanító) jövő évben adja 25-ik vizsgáját, miután az egyesület tagjai tiszteletük-nél és szeretetük-nél egyéb-nem adózhatnak e derék férfiú-nak, egyhangúlag s igazi örömmel fogják ajánlani az egyházmegyei közgyűlésnél a Zsedényi-féle jutalom elnyerésére méltónak. Ez volt a legszebb pontja a gyűlésnek, egyik legjelesebb tagját akarja kitüntetni, ki 24 év óta silány javadalmazás mellett, oly szakavatottan és lelkiismeretesen teljesíté kötelességét túlnépes hatosztályú iskolájában (118 tanítványa volt ezidén), hogy iskoláját bátran mondhatjuk mintaiskolának. A gyűlés eme határozata után megválasztá a jövő orsz. képvisleti tanítógyűlésre képviselőjét Kovácsics Gyula úr személyében; mely után Buthy Márton felhívja az egyesület tagjait, hogy ha valakinél mult századbeli tankönyv volna, adja át a könyvtár részére, mire többen megígérik, hogy kutatni fognak ily régiség becsü művek után. Ezután Stáhl György megyei tanfelügyelő úr levele olvastatott fel, melynek kíséretében két becses tartalmú könyvet ajándékozott nevezett tanfelügyelő úr az egyleti könyvtárnak. Midőn ezt a gyűlés tudomásul vevé, hálás köszönetét nyilvánítá a szeretett tanfelügyelőnek, ki folytonosan figyelemmel kíséré egyleti működésünket, és többszöri segélyezésével bizonyítá be irántunk érzett ragaszkodását. Tárgyaltatott ezután a „Tanodai közlöny“ ügye: Nagy Lajos úr körünkől eltávozván, kénytelen volt megválni a szerkesztői tisztségtől, helyébe Buthy Márton és Kovácsics Gyula urak választattak meg. Ezután több rendbeli indítvány tétetett, melyek közül nevezetesebbek: 1., Szerveztessék egy egyleti segély-alapegylet. A léte-

sítendő alpnak alapszabályai is benyújtattak, melyek az idő előrehaladta miatt bizottságnak adattak ki megbirálás végett. 2., Nt. elnök úr indítványozá, hogy dolgozzon ki az egylet alapszabályokat gyümölcsészeti, méhészeti és selymészeti egyletek mikénti felállítása érdekében. E munka teljesítésére szintén bizottság neveztetik ki. Még több helyi érdekű tárgy megbeszélése után a gyűlés feloszlott.

Somlyóvidéki.

K Ü L F Ö L D.

Az „Ev. Alliance“ ez évi közgyűlése Kopenhágában.

II.

Dánia fővárosában két évvel ezelőtt „Bethesda“ nevű díszes missióház épült. Ennek olasz renaissance stylben dekorált főtermében, melyben 1500 hallgató kényelmesen elfér s kitünő akusztikával bir, nyitvatott meg szeptember 1-én az „Ev. Alliance“-nak ez évi közgyűlése. Közvetlen a szószerk mellett az egyletnek kiválóbb tagjai számára 300 ülés volt elhelyezve s ezeknek tőszomszédságában, a terem közepén, 10 díszes ülés a királyi család számára.

A gyűlés megnyitását egy, Tolstrup lelkész által vezetett, mély benyomású liturgiai istentisztelet előzte meg, mely eltartott egy óráig. A liturgiai szöveg a közönség számára három nyelven volt kinyomatva. A címlapja meglepő karmazsia színben egy keresztrel fehér alapon, e felett egy csillaggal s a csillag felett egy csőrében olajágot vivő galambbal volt díszítve. A terem bár nem zsufolásig, de meglehetősen megtelt. Egy rögtönzött ima után, melyben a közgyűlésre Isten áldása kéretett, megnyitottnak nyilvánítottatott a gyűlés.

A reggeli ülésen a hírneves dr. Kalkar elnökölt. — Tárgyaltatott Dánia és Svédország vallási viszonya. Bővebben fejtetett ki Vahl dékán által a honi missiónak tevékenysége. E missiói egylet 50 laikus prédikátort küldött szét az országban meetingek tartása céljából: templomokban, privat házakban és szabad ég alatt. Meglepő volt az angolokra nézve azon tudósítás, hogy az evangéliom terjesztésére az egylet hazájokban is létesített három missió állomást. A norvégiai ős egyház kebelén kívül élénk a mozgás. A nép nagy érdekeltséggel viseltetik vallási dolgok iránt s a meetingeket nagyon megkedvelte. Svédország, mint Osztberg lelkész ezt bővebben kifejtette, átmeneti állapotban van. Nagy a kivánság elszakadni az ős egyháztól s valami újat teremteni. Általában mindenütt az egyházi élet terén élénk mozgás észlelhető, mi nyugodt megfontolásra és bölcs óvatosságra int.

Rövid discussio után dr. Underhill, a baptista missió egyletének titkára, felhívta a közönséget, vele együtt elismerést szavazni egy korábbi dán királynak nemes és nagyszerű magatartásáért, melyet szemben a Nagy-britannia által Indiában létesített missió-egylettel tanusított. — A missió nevezett országban a dánok által kezdeményezettett s Dél-indiában létesítettett, mely működését a dán egylet igazgatása alatt, mind e mai napig háborítlanul folytatta. Az angol missió azonban ugyanez országban nagy nehézségekkel volt kénytelen megküzdenni. Midőn missionariusai, megérkezve rendeltetési helyökre, működésöket megakarták kezdeni, a „kelet-indiai-kompánia“ minden lépten-nyomon akadályozta, ellenezte és üldözte öket. Ezen nehéz időkben

IV. Frigyes dán király volt az, ki őket védszárnyai alá vette. Úgy hiszi, hogy honfitársai, kik e gyűlésen jelen vannak, szívesen fel fogják használni az alkalmat és egy resoluczióban meg fogják köszönni a dán koronának IV, Frigyes király eme szolgálatát. Ezen szóló által indított ványozott resoluczió egyhangulag elfogadtatott.

Az esti gyűlés alkalmával a terem zsúfolásig megtelt. Először London lord mayorja *Mac-Arthur W.*, az egyet alelnöke, vette át a szót. Veszedelmes időkben élünk — mondja a szóló. Nagyban erőlködnek egyrészt a babona, másrészt a hitelenség és a rationalismus, hogy túlságra vergődjenek. Azokat, kik vele együtt ugyan azt az Urat szeretik, ezen szomorú körülmény csak arra fogja serkenteni, hogy jobban mint valaha szolgálják Isten népét és vállvetve építsék Krisztus királyságot. A mi hazáját illeti, meg van győződve ha Krisztus vallása terjed, Angolország Isten áldását aratva, prosperálni fog; ha ellenben az igaz vallás hanyatlásnak indul s a hitelenség és egyéb tévedés haladni fog, úgy hazája is hanyatlani — s az azt jelenben fenyegető veszély kétség kívül öregbedni fog.

Utána *Mac-Cullagh*, a wesleyanus methodista konferencia expresidensének egy értekezése — „a keresztény életnek benső viszonya a családi és társadalmi élettel” — olvastatott fel, miután ő maga betegeskedése folytán a gyűlésen meg nem jelenhetett. A tárgy a praktikus kereszténység egyik ágával volt összekapcsolva s fejtegette a keresztény életének nem passiv hanem activ állapotát bizonyos működési sphérákban. Ezen sphéra egy kettős kört ábrázol — egy kört a körben. A családi kör mint kisebbik kör a társadalmi körben. Szemlélve a tárgynak a családra vonatkozó oldalát, kiemeli hogy az emberi társadalom első formája a család volt, és az első szent kötelék, mely az embereket összefűzte — a házasság. A család, melynek alapját a házasság képezi, a társadalomnak régibb formája mint akár a királyság, az olygarchia vagy a köztársaság. A szülők előbb uralkodtak, mint a királyok s a gyermekek sokkal korábban engedelmessé váltak az alattvalóknál. A vallásnak benső viszonya a családi élettel az első emberi családdal veszi kezdetét. Hogy e benső viszony a kettő közt évezredekken át épségben fenmaradt, azt az ó- és új-testamentomból vett élő példákkal a legügyesebben illusztrálja. Ajánlja a vallásosságának a családban való hű és lelkiismeretes ápolását, mi áldáshozó lesz az egész emberi társadalomra.

Schwalm,
pancosvai ág. h. lelkész.

V E G Y E S E K.

— **Sürgős kérelem.** E folyó negyedik évnegyedben is tisztelettel kérjük lapunk olvasóit: szíveskedjenek a hátralékok tartozásaitat lefizetni s mindnyájan a vállalatot szellemi és anyagi támogatásukban részesíteni.

Új megrendelést vagy előfizetést szívesen fogadunk s a kifejezett kívánságnak készséggel megfelelni, kedves kötelességünknek tartjuk.

— Mindazon urak, kik a „Luther-társaság” eszméjét pártolják s érdekeit előmozdítani készek. tisztelettel kéretnek: szíveskedjenek e célra szánt akár tagsági díjaikat akár pártolási illetékeiket e lapok szerkesztőségéhez beküldeni; mink kötelességünknek ismerjük a bevételekről nyilvánosan számolni s a pénz-gyümölcsöző elhelyezéséről gondoskodni.

Az összeg beküldésénél szíveskedjenek megjelölni, hogy az adomány az alaphoz tökesítve csatoltassék-e, vagy évdíj czimén irassék-e javukra, hogy a kimutatás is e szerint szerkesztethessék.

— **Ő Felsége a Király a menguszfalvi** (Szepesm.) főkgyülekezetnek iskolaépítési czélokra magán pénztárából 100 frtot kegyeskedett adományozni.

† **Szilniczky Kornél**, a pozsonyi ev. akademia II-od éves hallgatója, Egyház-Maróthon szüleinél (apja Sz.-Mihály néptanító) hosszas betegsége után, asztkórban f. é. nov. 12-én jobb létre szenderült, s november 16-án nagy sokaság jelenlétében eltemettetett. Utolsó tiszteleténél a helybeli lelkész **Schmidt György** szónokolt, **Holluby Adolf** csanki lelkész pedig bucsúztatót mondott az oltártól, megemlékezvén volt pozsonyi jó tanárai- és hallgató társairól. Béke hamvaira!

— **A hazai evang. reformált egyház** egyetemes konventjéhez betérjesztett jelentés szerint a közalapítvány állása: 72.118 frt 96 kr. évi összeg, melyből 6075 frt 17 kr. tőke természetű. Hátralék 30, 40 ezer forint. A kimutatás egyházkerületként ez: **Erdélyi kerület** évi járuléka: egy lélek után 3 $\frac{1}{7}$ kr., 10.681 frt 80 kr., tőke 797 frt 48 kr., összesen 11.479 frt 28 kr. **Tiszántúli kerület:** évi járuléka egy lélek után 2 $\frac{3}{4}$ kr., 22.888 frt 46 kr., tőke 3598 frt 70 kr., összesen 26.486 frt 76 kr. **Tiszáninneri kerület:** évi járuléka egy lélek után 5 $\frac{7}{10}$ kr., 11.654 frt 26 kr., tőke 940frt 20 kr., összesen 13.594 frt 46 kr. **Dunamelléki kerület:** évi járuléka egy lélek után 3 $\frac{1}{2}$ kr., 12.013 frt 81 kr., tőke 438 frt 69 kr., összesen 12.425 frt 50 kr. **Dunántúli kerület:** évi járuléka egy lélek után 5 $\frac{1}{3}$ kr., 7806 frt 46 kr., tőke 300 frt 10 kr., összesen 8106 frt 50 kr. Ez összegből **segélyzésül** megszavaztatott: **Erdélyi kerületnek:** 9050 frt. **Tiszántúli kerületnek** 12.060 frt. **Tiszáninneri kerületnek:** 3550 frt. **Dunamelléki kerületnek:** 2570 frt. **Dunántúli kerületnek:** 4059 forint. — A számok magok beszélnek, mint tanúságai azon erkölcsi erőnek, vallásos buzgóságnak, mely a testvér ev. reformált egyházat élteti. Elni fog, mert élni akar; s virágozni, mert önmagából merít erőt. — *Meddig fogunk még mi koldulni?*

— **A tanulmányi alap** 1883. évi zárszámadása szerint az alap activ vagyona tőkékben, ingatlanokban és hasznosított jogokban (regale stb.) összesen 9,181.561 frt, ebben nem jövedelmező vagyon (iskolaépületek stb.) 2,128.382 frt, — és a **vallási alap** 1883-dik évi zárszámadása szerint az activ vagyon tőkékben, ingatlanokban és hasznosított jogokban 20,497.806 frt, ebből 9,399.200 frt 5% magyar papíráradék névértékében van befektetve. — A különböző alapokból a kezelés egyszerűsítése céljából alakított hozzájárulási alap költségvetés az 1885-ki évre 240.118 frtra rúg, tehát 7984 frttal kevesebb, mint 1884-ben, továbbá a tanulmányi alap költségvetés az 1885-dik évre, mely szerint a szükséglet 602.731 frt, a fedezet 580.160 forint, a deficit tehát 22.577 frt; végre a vallásalap költségvetés a jövő évre, mely szerint 1,142.820 frtnyi szükséglettel szemben a fedezet 1,099.870 frt, a deficit 42.950 frt és ez az 1884-ki évi deficizzel szemben 71.676 frtnyi javulást mutat.

— **Nulla calamitas sola.** Egyik csapás a másikat éri. Alig hogy letörültük könyeinket azon váratlan veszteség felett, mely ért bennünket *Benkő Ferencz* felügyelőnk váratlan halálával s ime e f. hó 14-én szinty váratlanul hunyta be szeit gyülekezetünk pártalan Aristides — hűségű számadó gondnoka t. cz. **Krečsmár József** úr, élte 65. évében szívszélhüvésben. — Nagy veszteség ez, különösen annyiban, amennyiben e fáradhatlan, egyházát szerető hitbuzgó férfiú hat évi lelkiismeretes gondoskodása folytán a nagy diasporából álló *puczinczi* gyülekezetünk anyagi viszonyait örveudetes virágzó állapotba hozta s emelte volna azokat mind jobban és jobban, ha az Isten őt még továbbá is élteti! A gondviselés vasakarátán meg kell nyugodnunk. Gyászba borult családját és kesergő egyházunkat vigasztalja meg az Úr! Áldás s hálás emlékezet prain! *C. R.*